

Manuscrits de l'Arxiu-Museu folklòric de Ripoll

per
M. S. Gros i Pujol, pvre.

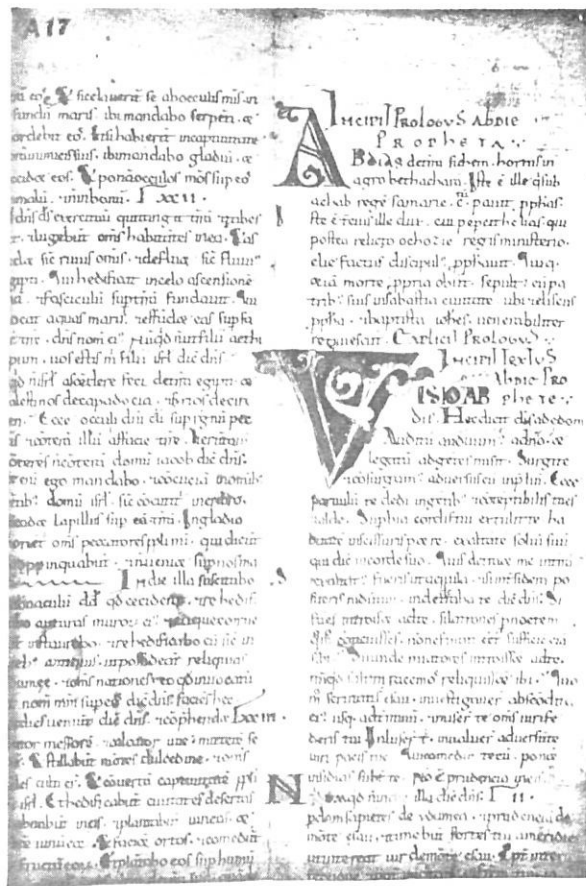
Els esdeveniments de l'any 1835, amb la crema del monestir de Santa Maria i la consegüent dispersió de la comunitat benedictina que des del segle IX l'havia convertit en un fogar de pregària i de cultura, han privat la vila de Ripoll de conservar la riquíssima col·lecció de manuscrits que l'afany de saviesa i la paciència dels monjos ripollesos havia aplegat. Malgrat això, Ripoll compta encara amb dues col·leccions de manuscrits, petites però no gens menyspreables. Ens referim a la que el bibliòfil Mata llegà a la vila, i que des de fa pocs anys s'estotja a la Casa de Cultura de recent creació, i a la que, amb paciència gairebé benedictina, el Sr. Eudald Graells, director de l'Arxiu-Museu Folklòric, va formant en aquesta institució.

Es cert que ambdues col·leccions no omplen el buit deixat per l'esmentada crema parcial de l'antiga biblioteca ripollesa de l'any 1835, i la consegüent retenció dels manuscrits que se salvaren per part de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, però almenys fan que Ripoll continui figurant entre els pobles que s'honoren amb la conservació de venerables manuscrits que al llarg dels segles han transmès el saber humà d'una generació a l'altra.

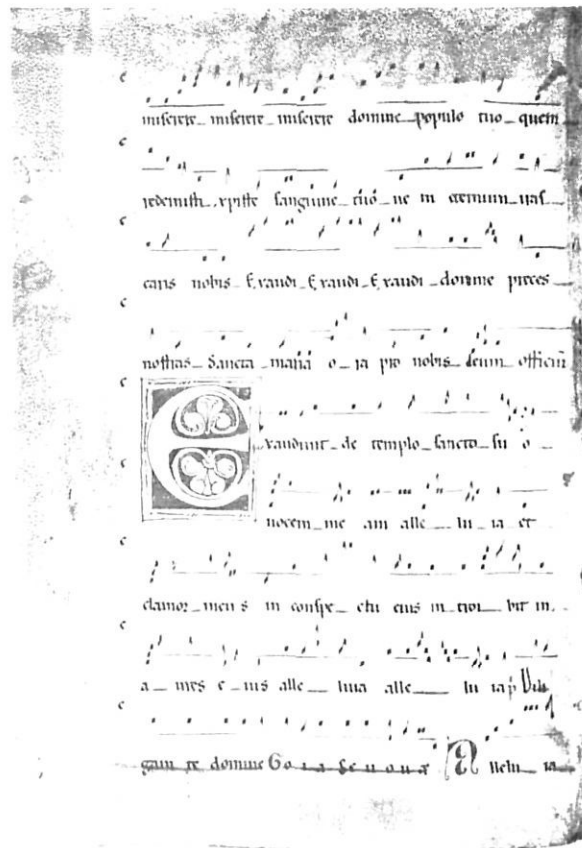
La sistematització del fons de l'antic arxiu parroquial de Ripoll conservat al Museu Folklòric ha permès la identificació d'alguns folis de manuscrit que, amb l'aparició dels llibres impresos, foren utilitzats com a cobertes dels manuals notariais i dels registres de la parròquia. Amb ells, després d'enquadernar-los, intentant, en el possible, de reconstruir-los tal com sortiren de les mans dels copistes, ara s'ha organitzat una col·lecció que és d'esperar que amb pocs anys augmentarà molt. Ací, per facilitar llur consulta, oferim la descripció tècnica dels tres primers volums amb què ara compta.

MS. 1: BIBLIA SACRA, PARS. Segle XII in.

Pergamí. 1 bifoli i tres fragments de foli. Folis de 47×31'5 cm. Marges primitius conservats només en el primer foli. Ratllat fet a punta seca indistintament sobre la cara del pèl i la de la carn. >I<, <I. <I, I>. — Lletre minúscula carolina, disposada en dues columnes de 41 línies, que ocupen 35×23'5 cm. Inicials posades fora de l'espai de les columnes, de color vermell resseguit de groc, i de color negre resseguit de vermell. Als folis 4v i 5 té dos V de grans proporcions, amb elements de tipus floral, on s'empren els colors groc, blau i verd clar. Al foli 5v té una C també de grans proporcions amb igual decoració. Títols en vermell resseguit de groc. Capítols numerats en xifres romanes de color vermell resseguit de groc, precedides de calderons també de color vermell resseguit de groc. Al marge del foli 1v ús dels signes 8 i 0 en vermell resseguit de groc per a

MS. 1, fol. 5. Biblia Sacra, Pars. Segle 12.

MS. 2, fol. 3v. Graduale, Segle 12.

indicant els mots oblidats pel copista, i d'una crcu, entre els braços de la qual hi ha quatre punts per a indicar les esmenes textuais fetes posteriorment, encara que dins del segle XII. — Text conservat: f.1: Is LXIII 2-LXVI 8; f.2: Jr VIII 21-IX 15 i X 22-XI 11; f.3: Jr XXXIX 5-14, XL 1-7, 10-16 i XLI 5-10; f.4: Jl II 17-29, III 1-13 i 14-21. EXPLICIT JOELIS PROPHETA. [1] NCIPIT PROLOGUS AMOS PROPHETA. Amos pastor et rusticus... (Cf. F. STEGMÜLLER, *Repertorium Biblicum Medii Aevi*, I, Madrid 1950, n. 512). EXPLICIT PROLOGUS AMOS PROPHETA. INCIPIT AMOS PROPHETA]. Am I 1-7; f.5: Am IX 3-15. INCIPIT PROLOGUS ABDIE PROPHETA. Abdiás de terra Sicheu... (Cf. STEGMÜLLER n. 518). EXPLICIT PROLOGUS. INCIPIT TEXTUS ABDIE PROPHETE. Ab 1-10 i 11-21. EXPLICIT ABDIA PROPHETA. INCIPIT PROLOGUS IONE PROPHETE. Ionas columba et dclens... (Cf. STEGMÜLLER n. 521). EXPLICIT PROLOGUS. INCIPIT TEXTUS IONE PROPHETE. Jo I 1-12. — Els cinc folis procedeixen de les relligadures dels volums notariais i dels registres parroquials de Sant Pere de Ripoll. Això ens permet de suposar que aquest volum de la

Bíblia havia estat emprat en aquesta parròquia per a les lectures de l'ofici diví. La manca d'estudis sobre la lletra i la decoració dels manuscrits de l'escriptori de Santa Maria de Ripoll a finals del segle XI i a principis del següent ens impedeix de dir si aquest volum procedeix de l'esmentat escriptori.

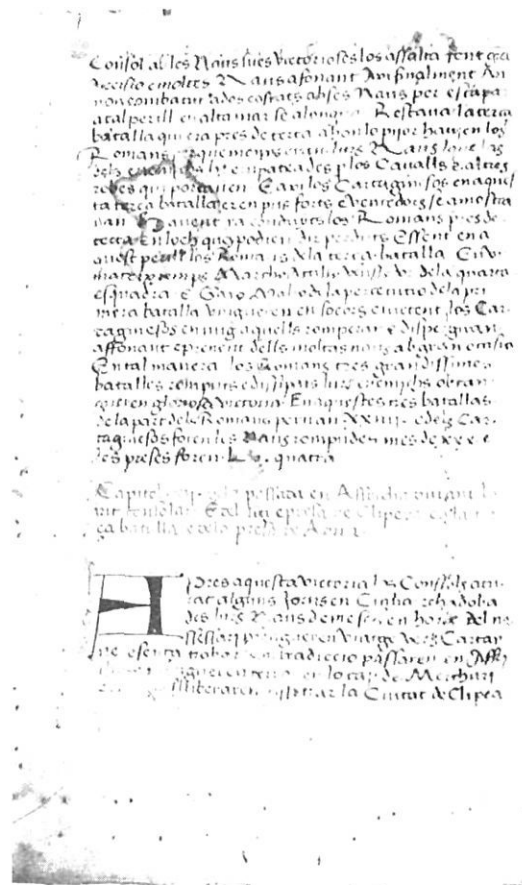
MS. 2: GRADUALE.
Segle XII ex.

Pergamí. 2 bifolis. Folis de 36×27'5 cm. Marges laterals i superior primitius. Ratllat fet a punta seca sobre la cara del pèl. Són el tercer i quart bifoli del quadern, el qual tenia els bifolis encarats així: <><>|<><>. — Lletra minúscula carolina, disposada en una sola columna de 9 línies, que ocupa 30×19'5 cm. Caplletres en negre i vermell, plenes de blau i de grcc. Al foli 1v té una V i al foli 3v una E de grans proporcions amb decoració zoomòrfica i floral, respectivament. Rúbriques en vermell. Les lletres i els mots del text queden enllaçats

per una línia de color verd. — Notació musical catalana mol influïda per l'aquitana, sobre quatre ratlles: la del **do**, de color groc, la del **fa**, de color vermell, i les altres dues només marcades a punta seca. Claus de **do** i de **fa** de color negre, i guió final també de color negre. — Conté els textos de les misses dels diumenges quart i cinquè de després de Pasqua, dues antífo-nes de la processó de les lletanies que precedeixen l'Ascensió (Cf. A. Timor et tremor... misericors] et miserator..., i A. Aufer a nobis domine...), i la missa que segueix les esmentades lletanies. — Aquests fragments procedeixen de la relligadura del volum A4 de l'Arxiu Parroquial de Sant Pere de Ripoll, que conté els estatuts de la Confraternitat de Preveres de l'esmentada església. Per la qualitat del manuscrit, podem pensar que és un producte de l'escriptori ripollès. — Dels folis 3v-4, n'hi ha reproducció fotogràfica a H. ANGLÉS, *La Música a Catalunya fins al segle XIII*, Barcelona 1935, pàg. 177.

**M.S. 3: «LA PRIMERA GUERRA PUNICA»
DE LEONARDO BRUNI ARETINO.
Segle XV ex.**

Paper. 5 bifolis. Folis de 23'5×18 cm. Marges laterals i inferior primitius. Ratllat fet amb tinta marró clar. Pertanyen a un quadern de sis bifolis, al qual només manca el tercer bifoli, contant des de l'exterior. — Lletre humanística cursiva força arrodonida, disposada en 36 ratlles, que ocupen 17'5×11 cm. Inicials de tradició gòtica en vermell i blau, acompanyades d'ornamentació col·ligràfica també de color vermell i blau. Títols en vermell, i reclam al final del quadern. — El quadern conté des del capítol IX de la primera part fins el capítol II de la segona part de la traducció catalana de l'obra «Comentaria tria de primo bello Punico» del floren-

MS. 3, fol. 4v. "La Primera Guerra Púnica", Segle 14.

tí Leonardo Bruni Aretino, feta l'any 1472 per Francesc Alegre. Sobre aquesta traducció vegeu: LL.NICOLAU I D'OLWER, *Apunts sobre l'influència italiana en la prosa catalana* (Bernat Metge - F. Alegre), a «Estudis Universitaris Catalans» 2 (1908) p. 318. — Procedeix de les relligatures dels volums de l'Arxiu Parroquial de Sant Pere de Ripoll.

